

DISSERTATIO MEDICA INAVGVRALIS
DE
HAEMORRHOIDIBVS EARVMQVE
CAVSIS ET CVRATIONE.

11
1794
4e

Q V A M
AVCTORITATE ET CONSENSV
GRATIOSI MEDICORVM ORDINIS
P R A E S I D E

CHRISTIANO FRIDERICO NVERNBERGERO
PHILOS. ET MEDIC. DOCTORE ANATOM. ET BOTAN. PROF.
PVBL. ORD. MVSEI ANATOM. ET NATVR. CVRIOSOR.
INSPECT. ET SOC. OECONOM. LIPS. SODAL.

P R O G R A D V D O C T O R I S

R I T E O B T I N E N D O

D. I. MENS. DECEMBR. A. R. S. MDCCCXCIV
H. L. Q. C.

P V B L I C E D E F E N D E T

AVCTOR ET RESPONDENS
FRIDERICVS AVGVSTVS ENGEL
GROSZ-TSCHIIRNA-SILESIVS
M E D I C I N A E C A N D I D A T V S .

V I T E B E R G A E

L I T T E R I S C A R O L I C H R I S T I A N I D Ü R R I I .

DE GRATIA REIPUBLICAE LIBERTATIS

DE

HARMONIA REIPUBLICAE LIBERTATIS

CASES ET CURATIONE

DE GRATIA

ACTORUM REIPUBLICAE LIBERTATIS

GRATIOSI MEDICORUM REIPUBLICAE LIBERTATIS

PER ASSIDU

CHRISTIANO FERDINANDO REIPUBLICAE LIBERTATIS

REIPUBLICAE LIBERTATIS REIPUBLICAE LIBERTATIS

REIPUBLICAE LIBERTATIS REIPUBLICAE LIBERTATIS

REIPUBLICAE LIBERTATIS REIPUBLICAE LIBERTATIS

REIPUBLICAE LIBERTATIS

REIPUBLICAE LIBERTATIS REIPUBLICAE LIBERTATIS

REIPUBLICAE LIBERTATIS

REIPUBLICAE LIBERTATIS

REIPUBLICAE LIBERTATIS

REIPUBLICAE LIBERTATIS REIPUBLICAE LIBERTATIS

REIPUBLICAE LIBERTATIS

REIPUBLICAE LIBERTATIS

REIPUBLICAE LIBERTATIS

REIPUBLICAE LIBERTATIS REIPUBLICAE LIBERTATIS

V I R I S
EXPERIENTISSIMO EXCELLENTISSIMO
AMPLISSIMO DOCTISSIMO
IOANNI HEDWIGIO
MEDICINAE DOCTORI ET BOTANICES PROFESSORI
PVBL. EXTRAORD. IN VNIVERSITATE LITTERARIA
LIPSIENSI CELEBERRIMO

ET

PLVRIMVM REVERENDO AMPLISSIMO
DOCTISSIMO
IOANNI IACOBO
SILBERMANN
LIBERAL. ART. M. ET APVD OELSNITIENSES VARISC.
DIACONO LONGE MERITISSMO

A V V N C V L O S V O
IN AETERNVM VENERANDO

HOC SPECIMEN ACADEMICVM

F I A M E N T E

D. D. D.

A V C T O R.

V I R I S

EXCELSISSIMO EXGET. ENTISSIMO
AMPLISSIMO DOCTISSIMO

IOANNI HEDWIGIO

MEDICINAE DOCTORI ET BOTANICES PROFESSORI
PUB. EXORD. IN UNIVERSITATE LITTEARUM
MAGNISI C. G. BEROLIN.

ET

REVERENDI REVERENDO AMPLISSIMO
DOCTISSIMO

IOANNI IACOBO

SILBERMANN

LIBER. ART. M. ET ANO. OLEXITENSIS FABRICO
NACOPO LONGE MERITISSIMO

A V A N G E L O S V O

IN TERRAM VERTENDO

HOC SPECIMEN ACQUAVIVUM

PIA MENTE

D. M. D.

A V C T O R

§. I.

Instituti ratio.

Cum de elaborando Specimine quodam academico cogitabam, in eligendo themate non diu haesitavi, sed statim famosus ille morbus, qui ab effusione sanguinis, e sic dictis vasis haemorrhoidalibus oritur, in mentem mihi venit. Et ab hoc proposito eo minus recedendum esse putavi, quo magis huius morbi indoles, cum eius incommoda non solum ego ipse perferre cogar, verum etiam in aliis, hoc morbo correptis disquirendi, iam aliquoties nactus fuerim occasionem, mihi non est incognita. Extant quidem multa de hoc morbo medicorum celeberrimorum, veterum pariter ac recentiorum, scripta, lectu dignissima, et non parum utilitatis praebentia: attamen vt et ego, quamuis iunior medicus, quid de morbo

isto sentiam, in hoc libello exponere possem, haud superuacaneum esse ratus sum. Nec quemquam medicorum spero fore, qui neget forsitan, talem morbum, qualis hic est, qui tam multa et grauia parit mala, utique dignum esse reperitis aliorum meditationibus ac perscrutationibus. Quidni enim morbus, qui fortasse potissimum cibus, nimis artificiose paratis et compositis, spretis contra atque neglectis aliis simplicioribus, maioribus nostris adeo gratis, magisque salubribus; aut condimentis, sanguinem exaestuans, ab exteris regionibus allatis, a climate aeque ac habitu corporis nostri longe diuersis, et sanitati nostrae vix ac ne vix quidem conuenientibus, sed potius eidem infestis; neque minus variis potuum generibus, eorumque nimis largo vsui, sanguinis motum iusto celeriolem efficiuntibus, veramque eius excandescenciam, producentibus et promouentibus, originem debet; quidni, inquam, talis morbus mereatur, qui medicorum ingenia diligenter exerceat, et ad vltiorem eius inuestigationem eosdem stimulet? Namque sic facta meliori eius cognitione efficietur, vt non solum iam iam in corpore praesens morbus rite tractari, verum etiam, vt ab iis, in quibus ille tantum metuendus est, ex voto auerti queat. Quanquam autem is ego non sum, qui huic labori apte satis perficiendo se parem esse sentiat, atque vel ipsas hasce pagellas hanc omnem materiem exhaustire posse, credat; tamen in huius ipsius morbi, eiusque causarum et curationis descriptione vires meas exercere, atque scribendi periculum facere

cere

cere volui, quo vel ipse experirer, quid valeant humeri, quid ferre recusent, vel praeceptoribus atque patronis, de me optime meritis, studiorum, hucdum tractatorum, factorumque qualiumcunque in arte salutari progressuum, modestas rationes redderem.

§. II.

Vnde morbi nomen descendat?

Vocem haemorrhoidum, graecae originis esse, et ab *αιμα* sanguis, et *ρῆω* fluo, provenire, quilibet statim perspicere potest. Ceterum vero hic morbus suum debet nomen sic dictis vasis haemorrhoidalibus, e quibus, si sunt haemorrhoides, ut aiunt, fluidae, sanguis profluit, plus minus rubicundus, atque sincerus. Cur vero haec vasa olim ab Anatomicis haemorrhoidalia sint dicta, cum in omnibus vasis sanguis fluat, nulla patet ratio. Lingua vernacula hunc statum morbosum *Rückader* appellant; et quoniam fuerunt medici, qui tale profluvium sanguinis pro necessario, imo salutari haberent, quos inter celeberrimus quondam *STAHLIUS*, eiusque affectae potissimum referendi sunt, qui fluxum hunc non solum esse fovendum, et promovendum, verum etiam arte producendum iudicarunt, factum est, ut inde ipse hic morbus germanicum nomen *guldene Ader* acceperit, quo tamen nomine nequitiam dignari potest, quia semper pro statu praeternaturali reputandus est, et cum mulierum catameniiis prorsus

non

non comparari potest, utpote cuius fluxus longe alia ratio est, cum necessario adesse debeat, contra vero hic, de quo nobis sermo est morbus, magis auertendus, quam proliciendus fit. In ore etiam quorundam medicorum idem beneficium naturae audit, sed neque hoc nomen ipsum mereri, potius dignum esse reputandum, qui contrario nomine insigniatur, et maleficium naturae dici queat, ex infra dicendis patebit. Cur vero hic fluxus plurimarum molestiarum plenus, neque etiam saepeuenero periculi expers, solummodo a vasis, e quibus sanguis effluit, nomen acceperit, cum tamen haec vasa non sola sint accusanda, sed et multa alia huic morbo ansam praebent, difficile est iudicatu, quandoquidem, prout catameniorum fluxus, tanquam ab hoc diuersus, vereque periodicus forte a longe alia conditione appellari potuisset. Sic ille mulierum fluxus non a vasis, e quibus effluit sanguis, neque a loco, vnde promanat, nomen depromisit, alias enim fluxus vterinus, vel vaginalis appellaretur.

§. III.

*Vasa sanguifera huc pertinentia anatomice et
physiologice descripta.*

Diu multumque disputatum fuit inter medicos, quatenam vasa in hoc morbo peccent, et vtrum arteriae, an venae sedem eius constituent; alii enim has, alii illas, accularunt, quidam

ab

ab utroque genere vasorum eundem derivari posse, statuunt. Secundum veteres hic fluxus tantum e venis provenit, iidemque autumant, per eum humorem melancholicum excerni. Ipsa vero sanguinis, ex istis vasis profluentis, qualitas clare ostendit, non semper esse venosum, sed subinde quoque arteriosum. Ill. b. TRILLERVS ^{a)}) de haemorrhoidibus haec habet: *Sunt, qui ultima cum antiquitate, venas principium ac fontem purpurei huius fluminis habendas esse, hucdum, saepeque iracundius contendunt; sunt, qui arteriis hanc praerogativam, hoc meritum vindicandum, etiam a multo iam tempore constituent; sunt denique, qui pacis amantiores, ad vasa generatim haemorrhoidalium, quidquid huius aut officii est, aut beneficii deferri malint.* b. LANGGVTHIVS ^{b)}) alio scripto hanc venarum provinciam esse negans, alio arterias sedis internas pro fonte haemorrhoidum assumit. ^{c)}) Rectum intestinum quibusdam obnoxium esse vitiis, quae ab haemorrhoidalibus venis manant, IO. BAPT. BURSERIVS *de Kanitfeld* ^{d)}) contendit. Sic permultos adhuc allegare possem medicos, qui modo vnam, modo alteram defenderunt opinionem, si angusti fines, quibus circumscriptae sunt hae pagellae, id permetterent. Quantum vero ad me, ut, quid censeam, in genere

a) Vid. Ej. *Diss. de haemorrh. fluxu nunc salutari, nunc noxio.* Vitteb. 1768.

b) Vid. Ej. *Diss. de vena fonte haemorrh. non satis limpido.* Vitteb. 1768.

c) Vid. Ej. *Diss. de Arteria fonte haemorrhoidum limpido.* ib. 1773.

d) Vid. Ej. *Instit. med. pract.* Vol. IV. Cap. IX. §. 114.

genue fatear, non possum non iis assentiri, qui venas haemorrhoidales fluxus fontem assumunt, ita, ut tam venas haemorrhoidales internas seu superiores, quam externas seu inferiores accusandas esse putem. Qualitas nempe sanguinis in hoc morbo effluentis eos, qui ab hac sententia recedunt, forte eod deduxit, ut sanguinem istum pro sanguine arterioso haberent. At enim vero, cum haemorrhoidales venae internae in ramum mesentericum inserantur, et deinde in venam portae, (quae potissimum vera huius mali porta, siue fons, dici meretur) externae autem venae sanguis in ramum hypogastricum venae cauae fluat, internae autem et externae, quibus interdum quoque mediae sese adiungunt, variis anastomosibus inter se coeant, hinc etiam omnes venae portae, ventrales dictae, cum hepatica, quae, uti satis est cognitum, vero arteriae officio fungitur, dum simul sanguinem arteriosum, ex arteriae hepaticae ramis suscipit, qui non omnis in hepatis nutritionem impendi potest, inuicem communicent, facili negotio fieri etiam potest, ut sanguis, qui ex his vasis haemorrhoidalibus profluit, qualitatem arterioso sanguini similem assumere queat. Praeterea etiam simul ad venas gastricas, pyloricas, et duodenales, quae ad venam portae descendunt, nec non ad vasa breuia, quae ad ramum splenicum abeunt, prout ad omnem horum vasorum confluum respiciendum erit. Non solum autem ob hanc variam coitionem et communicationem vasorum magis e venis profundi hunc sanguinem, quam ex arteriis provenire, statuendum

dum est, verum etiam hoc maxime probabile videtur ideo, quia hae venae, prout etiam aliae, adeo robustis non praeditae sunt tunicis, quales arteriae habent. Sicuti enim propterea minus fortiter resistunt, ita in illis facilius, quam in his, siue emphraxis, siue anastomosis, siue diapedesis, siue diabrosis, contingere potest. Accedit et hoc, quod nec venae portae, nec venae haemorrhoidales sint valuulis instructae, vti reliquae in corpore praesentes venae, paucissimis exceptis, quibus regressus sanguinis, et expeditior eius in hisce canalibus motus multum promouetur; ideoque et hoc statui huic praeternaturali fauere videtur. Quibus omnibus demum addere debemus, tubercula quoque, quae haemorrhoidalia audiunt, in ano subinde conspicua, ad varices proxime accedere. Arterias haemorrhoidales quod attinet, illae quoque in internas nec non in externas distribui solent, quarum illae arteriae mesaraicae inferioris prouentus sunt, quae sic intestino recto prospicit, externae vero vna cum media hypogastricae ortum suum plerumque debent. Has arterias autem non accusandas esse in producendo hoc fluxu praeternaturali iam ex antea dictis patuit, vtpote quae tanquam robustiores, nec adeo facile cedentes, quam venae rarissime incommodis istis expositae sunt. Hinc etiam in tuberculis illis, siue minoribus, siue maioribus, nullus pulsus percipiendus est, prout ille in aneurysmatibus obseruatur. Neque arteriosa vasa, sanguinem, qui in haemorrhoidibus profluit, fundere posse, exinde quoque probabile fit, quod

quod tunc fere necesse esset, ut sanguis ille continuo, et sine ulla intermissione promanaret, quo longe maior toti corpori debilitas deberet induci, quam vulgo obseruatur, quandoquidem tanta iactura sanguinis, qualem ita necessario pateretur corpus, ab accessione vna ad alteram vix ac ne vix quidem refitui posset. Adde, quod his sumtis talis fluxus saepe etiam nimis esset impetuosus, nulloque pacto sistendus, et vel haemorrhagiae adeo lethali ansam praebere posset. Constat enim, sanguinem a centro ad peripheriam, siue, quod idem est, a corde per arterias motum, longe citius propelli, quam eundem a peripheria ad centrum, hoc est, per venas ad cor redire.

§ IV.

Morbi ipsius descriptio et diuisio.

Intelligo autem per haemorrhoides, morbum, a moliminibus sanguinis circa venas haemorrhoidales productum, sub varia forma erumpentem, et plerumque periodice redeuntem, Cum vero non vno eodemque modo hic morbus se exferat, hinc vario etiam modo diuidi solet. Diuiduntur nimirum haemorrhoides in apertas s. veras, fluentes, si vere effunditur sanguis, aut liquor alius, et in coecas, s. clausas, si nil quicquam eius effluit, sed intus accumulatum stagnat, cum molesto sensu, aut si tubercula tantummodo in venis illius regionis conspiciuntur, quae modo cum dolore et inflammatione adsunt, modo sine utroque. Est etiam, vbi aut verus sanguis purpureus

reus et rubicundus excernitur, aut tantum liquor albus et tenax: in priori casu, haemorrhoides cruentae, in altero pituitosae appellantur. Porro quaedam haemorrhoides internae sunt, aliae externae; illae saepius fluunt, hae rarius, sed creberrime tantum intumescunt. Neque minus aliae sponte profluunt, et naturae beneficio, quae fere foeminarum catamenia aemulantur, aliae minus sponte, sed e statu corporis morbofo excitantur. Dantur denique haemorrhoides, quae criticae dicuntur, quae non tantum in solutionibus morborum cum febre accidunt, sed etiam interdum in hoc illoque homine, sano quidem viso, attamen plethorico corporis statu existente, cum leuamine fiunt, aliae symptomatae audiunt, non ab ipsa natura, sed a vi morbi ortae, ideoque aegrum sine leuamine excruciant. Illae sine febre accedentes vel statae sunt, quae nimirum certo tempore recurrunt, id, quod tamen rarius fieri solet; vel vagae, quae saepius quidem, sed incerto tempore reuertuntur.^{e)} Ac ne haemorrhoides, quatenus sensibus patent externis, atque siue tactu, siue oculis explorari possunt, cum aliis affectionibus morbofis confundas, ex mente BURSERII^{f)} hae fere notae constituendae sunt: Nimirum differunt a rhagadibus, fissuris ano impressis; a thymis, qui magis tubercula carnosae, colore candida, vel rubentia, sed doloris expertia repraesentant; a condylomatibus, quae verae pelliculae durae sunt, siue rugae

B 3

ani

e) Vid. LUDWIGII *inst. med. clin.* Lips. 1769.

f) l. c. §. CXVII.

ani induratae, et oblongae, concolores, nec venas attingentes; a ficis, tanquam tuberculis, thymis maioribus, liuidis, dolentibus, quod vere carnosi sunt; a cristis demum eo respectu, quod hae carunculas, cristae galli gallinacei similes, referunt.

Haemorrhoides, calculus, arthritici affectus affines sunt passiones, atque inter se alternantes. Cruentae nimiae, vel anomalae cum cephalaea, vel hemicrania plus saepe variant. ³⁾

Caeterum saepissime hic morbus magis videtur haereditarius, quam acquisitus, cum a multis aegris, hoc morbo laborantibus audiamus, patres etiam, matresue olim ab hoc morbo fuisse vexatos. Confirmat hoc TRILLERVS, ⁴⁾ scribens: *per haereditatem hic propagari effectus in sobolem non inepte creditur.* Attamen etiam nequit iri inficias, hunc subinde morbum acquisitum esse, in quem quis per varios et continuos dietae errores, quorsum potissimum potuum abusus pariter, atque medicamentorum stimulantium, praesertim ex aloë paratorum, est referendus, incidere potest. Consentientem habeo b. LANGGUTHVM, ita hac de re differentem; ⁵⁾ *Ad oculos prorsus demonstrari potest, ab usu intempestivo, siue continuato potius abusu stimulantium, corpus etiam sanum non modo paulatim ad longos chronicosque morbos disponi, sed multo frequentius acutissimis, periculosissimis, suaeque pernecitate ac pernicie maxime metuendis portas aperiri.* Nullam

³⁾ Vid. KLEINII *Interpr. clinic.* p. 124.

⁴⁾ *Diff. cit.* §. VII.

⁵⁾ Vid. Ej. *Diff. de stimulo naturae parcins addendo.* Vitteb. 1776.

Nullam fere huiusmodi affectuum genus est, quod non saepius his causis natales suos debeat. Lubenter praeterimus febrium variarum cohortes, spasmos, affectiones hypochondriacas, passiones hystericas, cephalalgias, agrypnias, imo quoque molimina haemorrhoidalia etc. Nec silentio praeterire debemus, haemorrhoides quoque a coelo et climate quarundam regionum dependere, et sicuti in quibusdam locis frequentius occurrunt, ita easdem interdum morbum endemium constituere certissime constat. Quam quidem endemicam haemorrhoidum labem maximam mereri medicorum attentionem, WERTSCHIVS propterea sapienter monuit.

§. V.

Signa, causae et symptomata morbi.

An detur huius morbi signum pathognomicum? dubium est; nisi forte eo referre velis dolorem, et tensionem lumborum, cum aestu circa spinam dorsii, et pruritu in ano coniunctum. Sunt etiam, qui e singulari pulsus proprietate hunc praesentem non minus, quam imminetentem posse, morbum cognosci putent, quem ideo *pulsus haemorrhoidalem* dicunt, quemque WERTSCHIVS ^{b)} describit his verbis: *Pulsus haemorrhoidalis inaequalis est, sed inaequalitate singulari, pulsationes sunt inaequales inter se robore, ac adhuc magis interuallas; ubi vero magis*

^{b)} Vid. Ej. *Medicina ex pulsu, sive systema doctrinae sphygmicae*. Vindoboni, 1770.

gis aequalis est, contra ac hepaticus, fere semper participare videtur de statu irritationis, cum singulari praesertim arteriae duritie: sunt tamen quandoque pulsationes magis dilatatae, in quibus contractio minus notabilis est, et has subito sequuntur pulsationes, in quibus distinguitur reduplicatio. Ordo pulsationum vero hic est: tribus vel quatuor pulsationibus parum concentratis, vividis, vehementibus, fere aequalibus, succedunt binæ vel tres pulsationes parum dilatatae, quasi rotundatae, et minus aequales; tres vel quatuor insequentes fiunt cum reduplicatio-
 ne: hae autem omnes diuersae pulsationes id commune habent, quod in iis deprehendatur species motus alicuius tremuli, utcumque constantis, itemque plus frequentiae, contractionis, et profunditatis, quam in pulsu uterino, et reliquis pulsibus inferioribus; irregularitas tamen non adeo conspicua est, ut in intestinali, siquidem saltus illi arteriae desunt. Hic character tumentibus, quandoque mariscis evanescit, interdum vero evacuationem ipsam, et saepe quidem denunciat, quam distinctiori longe formicatione, quam in coecis haemorrhoidibus distinguit *Cel. ROUQUET*. Hunc pulsum haemorrhoidalem simplicem icone singulari, ad oculos demonstratum, videsis in *Ill. GRVNERI Semiotica* Tab. II. Fig. 14. Ad signa diagnostica *Cel. b. LVDWIGIVS* refert, ^{l)} dolores circa os sacrum, cum singulari quodam pruritu in ano, praeter quos saepius tenesimum aegros experiri dicit, etiam si faeces lubricae excernerentur. *EYRSERIVS* in notis characteristicis haec recensuit: ^{m)} *Externae haemorrhoides oculis patent, internae speculo aui, aut digito immisso deteguntur. Coecae*

l) loc. cit. m) libr. cit.

caecae in tumores paruos varicum instar dilatantur, qui interdum castaneae, aut etiam oui columbini magnitudinem referunt, alias tota ani peripheria tumens et inaequalis apparet; quandoque intestini recti extremum ita extrorsum inuertitur, ut simiae podicem aemuletur. Deinde verae haemorrhoides venarum capita repraesentant, plerumque nigricant, aut rubent intense, rotundae sunt, et venas occupant. In fluentibus sanguis excretus distinguitur a reliquis cruentis alui fluxibus, quod excrementorum attritu effunditur, plerumque excrementa subsequitur, interdum ea quidem, sed paulo ante tantummodo praecit. De signis prognosticis idem BURSERIUS haec fere memoriae prodidit: *) Coecae vel resoluuntur, vel indurantur, vel inflammatione adscita in abscessum terminantur. Quando pus sanguineum exiit praedit, facile, sed gradatim plerumque detumescunt, sine alia noxa. Si vero suppuratio grauis fuerit, saepe fistulam relinquit; sicuti etiam antiquae, vel irritatae in ulcera atque saepe mala desinunt. Deinde, si vasa sedis loco sanguinis mucum, aut serum album, aut ichorosum fundant, laxitatem, obstructionem glandularum, intestinorum angustiam, ulcera, scirrhus, caneros, fistulasque adesse declarant. Porro haemorrhoides fluentes, plethoram potissimum et cacochymiam tollunt. Quodsi vero meam nunc sententiam interferere liceat, eundem existimo, haemorrhoides rite ac modice fluentes a multis utique aliis morbis, qui sanguinis morbosa quantitate, eiusdemque ex inertia facta corruptione aliquantisper praesente, clam sensimque succrescere solent, corpus satis tutum et omnino liberum praestare posse. Sed age, praecipuarum morbi causarum enumerationem nunc quoque subiungamus.

C

Quan-

Quantum nimirum ad eas attinet, quae morbum diu ante praecedendo, eum sensim praeparant, sane permagna earum est multitudo. Quicquid enim ita comparatum est, ut sanguinis copiam nimium quantum augere, crasin eius inspissare, motum eius impedire ac retardare, eodemque vasa infarcire, ipsumque hunc immeabilem ac inertem cruorem magna vi, in vasa sedis relaxata, et vndecunque afflicta congerere potest, id quoque ad morbum hunc remote producendum, suam confert symbolam. Hinc eo referas vitae genus lautissimum, in victu ultra modum ac necessitatem nutriente, potibus largis spirituosus, vinosus, ac fermentatis, in somno nimio, motu contra parcissimo, et vita potissimum segni ac sedentaria, conspicuum; alui quoque segnitiam, inde contractam, diuque toleratam; animi pathemata ingrata, multumque deprimentia; aliae mentis operationes ac meditationes immodicae et profundae; nec non medicamentorum exsiccantium, stimulantium et cathartorum intempestiva ac profusissima applicatio, inprimis vero peruersus, fereque continuus salium purgantium, aloëticorum et rhabarbarinorum usus, et quae sunt alia huius generis. Quantopere etiam stimulorum quorundam naturae male factus neglectus, et suppressio noceat, atque vel ipsis his morbis procreandis, faueat, iam saepius laudatus b. LANGGUTHIVS *) insimul his significavit verbis: *hinc enim, (nempe stimulis aluum exonerandi aut mingendi, a natura excitatis, omni data opera saepe multumque suppressis) primorum viarum debilitates proxime fouentur augenturque, humores putrida aut* saecu-

*) Vid. Ei. Diss. de stimulo naturae non obtundendo. Vitteb. 1774.

jaeculenta indole insciuntur, ipsae faeces nimium exsiccantur et indurantur, adeoque passionibus hypochondriacis, ac hystericis, nec non moliminibus haemorrhoidalibus, ipsisque haemorrhoidibus coecis, foedis ulceribus, ac fistulis frequens occasio suppeditatur. Plures alios huc pertinentes causas attulit BURSERIVS, ^{p)} qui et aliam causam proximam haemorrhoidibus coecis, aliam fluentibus assignavit; illam nimirum sanguinem in vasis sedis resitantem, et collectum, hanc vero eandem esse reputans, vnde reliquae sanguinis excretiones proveniant. Si vero, quod maxime probabile videtur, profitendum est, secundum meam quidem mentem irritatio, vndecunque nata, optime pro causa haemorrhoidum proxima assumenda erit. Sicuti enim haec in fluentibus ipsam haemorrhagiam prouocare potest, ita in coecis dolorem, pressionem, pruritus, et reliqua efficere valebit. Quantum ad symptomata huius morbi, ea in variis subiectis varia esse solent. Frequentissima eorum sunt, quorum paulo ante, cum de signis exponeremus, mentio facta fuit. His ergo nunc omiſſis, non possum tamen silentio praeterire teneſimum, qui tantum non semper aegrotos plus minusue vexat, etiamſi faeces lubricae excernantur, quod notandum est ideo, ne forte, ipso haemorrhoidum fluxu cruento tunc praesente, a dysenteria sibi fraudem imponi patiantur medentes. Alia symptomata, subinde quoque praesentia, ita comparata sunt, ut haemorrhoidibus aut tantum imminentibus, ac necdum earum fluxu facto, aut male suppressis, sanguis, in vasis venae portae stagnans atque infarctus, inde per errorem loci ad partes re-

C 2

motio-

p) l. c.

motiores cum impetu quodam compulsus, ibidemque accumulatus, ipsa procreare videatur. Hinc si tales congestiones versus pectus fiunt, haemoptylis, si versus caput, vertigines, caliginēs, cephalalgiae, hemicrania, insultus apoplectici oriuntur; vel, si idem ventriculū petit sanguis, vomitus cruentus, aut si organa vropoeitica, mictus cruentus producitur; aut eodem intestina, potissimum tenuia afficiente, misereque vellicante, colicam haemorrhoidalem profert. Haud ita raro etiam accidit, vt affectiones hypochondriacae, hystericae, et melancholicae, itemque marisci et exania sese associant, et in haemorrhoidum potissimum coecarum ac tumentium consortium veniant. Fluxus denique nimius pariter, atque nullo pacto proritandus saepe cachexiam, oedemata pedum, hydropem, et hecticam comitem habet.

§. VI.

Curatio morbi.

Progredior nunc ad grauissimam libelli mei partem, scilicet ad ipsam, tali morbo, qualem, quoad signa, causas, et symptomata modo descripsi, congruam ac conuenientem medicationem. Antequam vero de ea exponam, quaedam mihi praemonenda sunt. Quemadmodum ipsa morbi facies, tam quoad causas, quam quoad alias conditiones aequē diuersas, admodum varia est, ita ne vniuersalis quidem curandi lex sanciri potest. Aliter versandum erit tunc, si haemorrhoides tantum forte imminēt, atque easdem futuras esse, suspicari licet; aliter, si vere adsunt, atque modo rite et salutariter, modo immoderate,

te,

te, modo e loco minus congruo profluunt; aliter, si, licet fluxu earum absente, tamen symptomata summe vrgent, et aegrotum vehementer excruciant; aliter, si loco sanguinis alius liquor promanat. Quid rebus morbi ita constitutis a medico considerandum et procurandum sit, per singulas quidem partes definire studebo, curationes vero ipsas generatim tantum indicabo. Primum est, si haemorrhoides aliquando forsitan proventuras esse, atque imminere medicus praeuidet. Hoc e causarum antea recensitarum praesentia, et repetita admissione, et e variis phaenomenis praeternaturalibus ante morbum in corpore iamdudum obuiis, cognoscitur. Si qui igitur laute viuunt, gulae nimium indulgent, vitam segnem degunt, et habitu corporis iam satis vegeto ac toroso gaudent, hi, vt ab his vitiis sibi caueant, et in omnium rerum non naturalium vsu iustam moderationem sibi commendatam habeant, moneudi sunt. Hoc ad eos imprimis pertinet consilium, qui dispositionem haereditariam ipsis inesse sciunt. Atque si vquam, tunc tunc venae sectiones prophylacticae, certis anni temporibus adhibendae, locum habent. Quo certius etiam est, abundantiae sanguinis imminuendae nihil magis fauere, quam secretiones et excretiones serosas, liberrime et expeditissime procedentes, hinc ad illas augendas et promouendas potibus diluentibus, aquosis, nullo modo calefacientibus, aut cereuisia secundaria tenui, largis haustibus porrigendis opus est. Caeterum tunc, si haec obseruantur, nulla medicina, profecto optima est. Idem quoque valet de illis, quibus aetate iam satis prouectus, propter dispositionem naturalem et haereditariam

C 3

sponte,

sponte, perque ordinarias periodos, atque neque cum molestia, neque enormiter talis sanguis profluit, aut quibus haemorrhoides in variis morbis chronicis aequae, atque acutis criticae, cum leuamine, et salutariter superueniunt, his, inquam, omni medicatione omissa, patienter fluxus ille perferendus est, atque modo curandum, ne male supprimatur. Si porro sanguis nimium ac immoderatus simul cum permagna virium iactura profundatur, idem, quantum fieri potest, retinendus est, et exhaustae vires restaurandae sunt. Praestant ideo venae sectio reuulsoria, in brachio administranda, clysmata, ex aceto aut aqua frigida facta, cui pauillum aluminis adiectum est, aut ex aliis lenioribus slipticis parata, tales etiam somentationes, abdomini imponendae, neque minus, quae orgasmum sanguinis temperant, nitrosa, acidula, adstringentia, et virium deperditarum causa nutrientia, roborantia, analeptica, interne propinanda. Quodsi vero sanguis per anum excernendus, aliena loca petierit, et v. c. ad vesicam vrinariam transmigratus, loco haemorrhoidum micium cruentum produxerit, idem inde auocandus est. Hoc effici poterit hirudinibus, ano applicatis, vna cum cucurbitulis siccis, pone eum positis, deinde iniectionibus, ex decocto herbarum parumper adstringentium, aut scobe ligni querni confectis, et in cystidem vrinariam immixtis, nec non clymatibus emollientibus adhibitis, itemque vaporibus tepidis diligenter admotis. Si sanguinis profluuium per vasa haemorrhoidalia nullum sit, ipsis tamen plus minusue tumentibus, atque modo per dolores varios, modo per anxietates hypochondriacas et melancholicas, modo per alia sympto-
mata

mata aegrotos diuersimode vexantibus adhuc coecus esse mor-
 bus reputatur, proptereaque haemorrhoids coeca nominandus.
 Quemadmodum hic a sanguine spisso, tenaci, atrabilario, ac
 imbecibili, in vasa venae portae impacto, eorumque obstru-
 ctiones et infarctus ita producente, exoritur: ita, vt huic rite
 medela fiat, ad methodum diluentem ac resoluentem confu-
 giendum erit, simul in auxilium vocatis illis, quae sanguinem
 fortius ad anum propellunt, hirudinibus puta, cucurbitulis non
 eruentis, pone eum positis, femicupis, ac pediluuiis tepidis.
 Medicamentis autem potenter resoluentibus, hoc ipso scopo
 adhibendis, accenseri merentur extracta amara, imprimis, quod e
 radice Hellebori nigri paratur, porro Gummata, quae dicuntur
 ferulacea, sapo Venetus, neque minus aut Calomel, aut Sulphur
 antimonii auratum, Kermesue mineralis, et s. p. quandoquidem
 haec rite inter se mixta, in formam Pillularum facile redigi
 possunt. Hic propinandi modus, sicuti multis arridet, ita, vt,
 virtus medicamentorum augeatur, potus diluens, largissime
 haustus, quoque addendus est. His tubercula illa varicosa, ani
 ostium antea obsidentia, saepe dispelluntur feliciter. Quodsi
 vero iisdem inflammatio accedat, ab initio quidem, an discuti
 possint, tentandum est, remediis, quae hoc praestant, superda-
 tis. Si tamen his nihil proficitur, eademque acute dolere, et
 cum pulsatione pergunt, tunc audacter sectione aperienda sunt,
 et materia purulenta, quam continent, euocanda est, ne acrior
 facta, et ad vicinas partes forte clam proserpens, easdem ero-
 dat, et in vlcus fistulosum, sanatu difficile, et saepe valde mole-
 stum, degeneret. Qui denique infarctibus pituitosis laborant,
 loco

loco sanguinis rubicundi liquorem viscidum, album, aut expri-
mere solent multo cum labore, variisque molestiis, ac sympto-
matibus ingratis. Hi fere habent, quod in fontibus medicatis,
sale amaro scatentibus, quales apud nos aquae Seydschüzenses
sunt, et in iusto vsu clysterum visceralium, ad modum КАЕМ-
ЕРИИ *) paratorum, auxilium et solamen quaerant.

*) Vid. Ej. liber celebratissimus *Ueber die Hypochondrie.*

T H E S E S.

*Lac hominum, et reliquorum animalium non pro educto chylis e san-
guine, sed pro vero et nouo eius producto haberi potest.*

*Irritabilitas, sensu pathologico sumta, in fibra laxa pariter atque rigi-
da locum habere potest.*

*Magna est inter morbos epidemicos et contagiosos differentia, vterque ta-
men a miasmate producitur.*

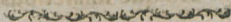
Non omnium morborum causa in primis viis quaerenda est.

Plethorico sanguineo purgantia drastica propinanda non sunt.

*In tussi conuulsua vapores per os deglutiti, et necessarii et efficacissi-
mi sunt.*

*Unguenta quaedam specifica, quae a vulgo medicantium et ab agyrtis
ad sanandas spinas dorsi distorsiones et gibbositates plerumque
commendari solent, hoc efficere nequeunt.*

In primis grauiditatis mensibus vomitoria non satis tuto propinantur.

vd 18

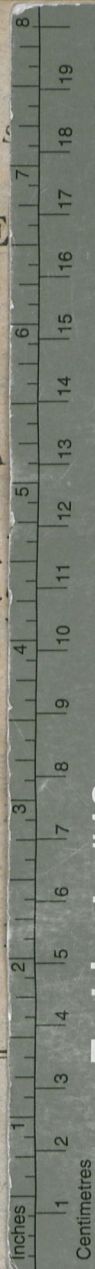
ULB Halle 3
001 558 609

70511

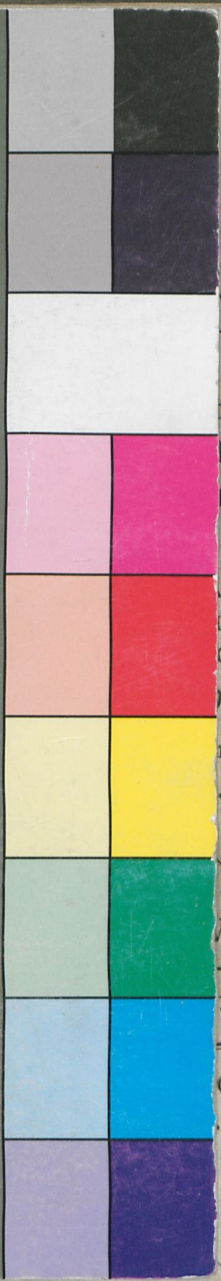

B.I.G.

Farbkarte #13

Black 3/Color White Magenta Red Yellow Green Cyan Blue

INAVGVRALIS

S EARVMQVE
ATIONE.

ONSENSV
RVM ORDINIS
DE
NVERNBERGERO

TOM. ET BOTAN. PROF.
T NATVR. CVRIOSOR.
OM. LIPS. SODAL.

OCTORIS

ENDO
R. S. CIDIQCCXCIV

NDET
PONDENS
VSTVS ENGEL
-SILESIVS
NDIDATVS.

GAE
ISTIANI DÜRRII,

11

1794
4e

